

O sieci

2013-10-29

Definicja obszarów Natura 2000 i charakterystyka sieci w województwie zachodniopomorskim

Natura 2000 jest najmłodszą z form ochrony przyrody, wprowadzoną w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną obszarów ochrony Natura 2000.

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Podstawą funkcjonowania programu są dwie unijne dyrektywy tzw.: Dyrektywa ptasia i Dyrektywa siedliskowa:

- **Dyrektywa ptasia** (*Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej Dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa*) - określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem;
- **Dyrektywa siedliskowa** (*Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*) - ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

W myśl wyżej wymienionych aktów prawa każdy kraj członkowski Unii Europejskiej ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach Dyrektywy siedliskowej i ptasiej warunki sprzyjające ochronie, lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują.

Dyrektywy wyznaczają dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) / specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Obszary specjalnej ochrony ptaków są wyznaczane do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków. Obszary te wyznaczane są indywidualnie przez każde państwo, w oparciu o zidentyfikowane kryteria. Komisja Europejska sprawdza czy krajowa sieć obszarów uwzględni wszystkie istotne ostoje ptaków w danym kraju oraz czy wyznaczone obszary stanowią spójną całość.

W przypadku specjalnych obszarów ochrony siedlisk, każde państwo członkowskie opracowuje i przedstawia Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie siedliskowej. Po przedłożeniu listy, obszary są przyporządkowywane regionom biogeograficznym wartościowane i selekcyjonowane, a następnie wartościowane. Kluczowym elementem tej procedury jest Seminarium Biogeograficzne, podczas którego ocenia się kompletność sieci dla każdego z gatunków i siedlisk będących przedmiotami ochrony. Następnie Komisja Europejska zatwierdza w drodze decyzji obszary jako "obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - OZW" (Site of Community Importance - SCI). Od tego momentu uzyskują one status obszarów Natura 2000. Kraje członkowskie w ciągu 6 lat od decyzji Komisji zobowiązane są do wyznaczenia tych ostoi jako specjalne obszary ochrony.

Najważniejszym kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 są wartości przyrodnicze danego terenu. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze są analizowane i uwzględniane w procesie opracowywania planów zarządzania poszczególnymi obszarami. Dla każdego obszaru Natura 2000 opracowana jest dokumentacja, która składa się z:

- Standardowego Formularza Danych (Standard Data Form - SDF), w którym zawarte są najważniejsze informacje o położeniu i powierzchni obszaru, występujących typach siedlisk przyrodniczych i gatunkach „naturowych”, ich liczebności lub reprezentatywności w skali kraju, wartości przyrodniczej i zagrożeniach;
- mapy cyfrowej w postaci wektorowej.

SDF i mapy będą aktualizowane w miarę postępu wiedzy o występowaniu zasobów przyrodniczych w obszarze Natura 2000 (inwentaryzacja, monitoring przyrodniczy), zgodnie z procedurą określoną przez Komisję Europejską.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody.

Powstanie sieci Natura 2000, która jest światowym ewenementem w zakresie międzynarodowej, obszarowej ochrony przyrody potwierdza, że ochrona zagrożonej różnorodności biologicznej Europy jest jednym z priorytetów działalności Unii Europejskiej.

Obszary Natura 2000 w województwie zachodniopomorskim

W województwie zachodniopomorskim znajduje się 21 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i 64 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Obszary specjalnej ochrony ptaków zajmują łącznie 30% powierzchni województwa, a obszary mające znaczenie dla Wspólnoty zajmują 19% jego powierzchni. Należy podkreślić, iż znaczna część granic obszarów Natura 2000 pokrywa się wzajemnie i zajmuje ten sam obszar stanowiąc 38% terytorium województwa. Województwo zachodniopomorskie jest jednym z najbogatszych regionów w Polsce pod względem powierzchni i liczby obszarów naturowych, na co niewątpliwie ma wpływ ogromne bogactwo przyrodnicze oraz dobrze udokumentowane jego zasoby (waloryzacje przyrodnicze wszystkich gmin oraz waloryzacja przyrodnicza województwa).

W skali kraju województwo zachodniopomorskie wyróżnia się stosunkowo dużymi zasobami siedlisk i gatunków chronionych w sieci Natura 2000 oraz wyjątkowo niezłym rozpoznaniem ich rozmieszczenia. Stwierdzono występowanie 14 gatunków bezkręgowców i 26 gatunków kręgowców chronionych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Spośród 62 gatunków ptaków zarejestrowanych w regionie, a wymagających ochrony w sieci Natura 2000 na podstawie Dyrektywy Ptasiej, 45 gatunków jest lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych. Z terenu województwa podawane były 4 gatunki mszaków i 12 gatunków roślin naczyniowych wymagających ochrony w sieci Natura 2000, przy czym tylko o 6 gatunkach wiadomo, że występują współcześnie. Stwierdzono dotychczas 46 rodzajów siedlisk przyrodniczych. Przy czym dla siedlisk związanych z brzegiem morskim, torfowiskami, jeziorami i lasami bukowymi oraz dla grądów subatlantyckich, województwo zachodniopomorskie należy do najważniejszych obszarów ich występowania w skali krajowej.